

Som mierny optimista ...

Jedným z prvoradých environmentálno-politických cieľov ministra životného prostredia L. Miklósa je integrácia životného prostredia do všetkých rezortov. – "Starostlivosť o životné prostredie by sa mala stať jednoducho súčasťou nášho každodenného života, ako bola prirodzenou súčasťou života aj pred 300 rokmi" – to boli jeho prvé slová po uvedení do funkcie 30. 10. 1998. Ako ich chce naplniť? Problematiku životného prostredia pozná veľmi dobre, venuje sa jej dlhé roky. V období 1990–1992 už pôsobil ako námestník ministra – podpredseda Slovenskej komisie pre životné prostredie (neskôr MŽP SR), dalo by sa teda povedať, že vedel, do čo ho vstupuje, že ho čaká veľa problémov, ktoré treba naliehavo riešiť.

Mohli by ste, pán minister, oboznámiť našich čitateľov s Vašími súčasnými prioritami?

L. Miklós: MŽP SR som prevzal vo funkčnom stave. Neznamená to však, že je všetko bez problémov. Preto v súčasnosti za priority považujem práve tie oblasti, ktoré podľa mojej mienky nefungovali na žiaducej úrovni – informačný systém o životnom prostredí, rozvoj ekologického vedomia, styk s verejnosťou. Na tieto oblasti sa zameriame osobitnými programami.

Môžete stručne porovnať súčasný stav životného prostredia v SR s jeho stavom v období, keď ste pôsobili ako námestník ministra?

L. Miklós: Celkove sa stav jednotlivých zložiek životného prostredia od r. 1990 zlepšil. Je to jednak v dôsledku uplatňovania systémových opatrení u najväčších znečisťovateľov, jednak v dôsledku toho, že mnoho znečisťovateľov medzičasom zaniklo. Napriek výraznému zlepšeniu kvality ovzdušia musím konštatovať, že prvý zákon, ktorý

bol prijatý počas môjho nového pôsobenia na MŽP SR, musela byť právna úprava umožňujúca oddialiť termín dodržania sprísnených emisných limitov (31. 12. 1998), vyplývajúci zo stále platného federálneho zákona, pretože asi 30 % veľkých znečisťovateľov na Slovensku by tento termín jednoducho nemohlo dodržať. Tento zdedený stav ma mrzí preto, lebo v Českej republike sa s týmto istým zákonom vysporiadali aj napriek tomu, že tam išlo o väčšie množstvo znečisťovateľov. Pretrvávajú aj problémy v odpadovom hospodárstve, v zhodnocovaní druhotných surovín. Takisto sme zdedili niektoré nedoriešené štrukturálne problémy v ochrane prírody, najmä nedoriešenú delimitáciu TANAP-u do pôsobnosti MŽP SR.

Ako si predstavujete ideálnu spoluprácu MŽP SR a SAV? Čo je obsahom zmluvy, ktorú tieto inštitúcie podpísali 11. 1. 1999?

L. Miklós: Veda, základný výskum, vyžaduje slobodu myslenia, možnosť rozletu, čo žiadne ministerstvo ani iný orgán nesmie obmedziť, skôr sa musia naučiť čerpať z nových myšlienok. MŽP SR preto

bude v tejto sfére vystupovať v úlohe odberateľa, ktorý formuluje určitý dopyt. Ideálne by bolo, keby SAV aspoň časť svojich programov – ktoré vôbec nehodláme ohraničiť – orientovala na tento dopyt. Inými slovami: prečo by sa v rámci programov jednotlivých ústavov nezaradili aj projekty zodpovedajúce tomuto dopytu a v procese hodnotenia grantových komisií VEGA by takéto projekty – samozrejme náležitej kvality – dostali určitú prioritu. Na druhej strane privítame, ak komisie SAV vypracujú systém hodnotenia projektov iniciovaných MŽP SR tak, ako sa to už začalo pri hodnotení projektov pre program ochrany biodiverzity. No a napokon je to priama účasť akademických ústavov na projektoch vypísaných MŽP SR. Zmluva o spolupráci v zásade obsahuje tieto princípy.

Ste uznávaným vedcom a pedagógom doma i v zahraničí, kladiete veľký dôraz na ekologizáciu spoločenského vedomia, a s tým súvisiaci výchovný a vzdelávací proces. Tento program ste vlastne naštartovali už pred ôsmimi rokmi. Budete pokračovať v jeho realizovaní?

L. Miklós: Chcem znovu oživiť program "Ekologická akadémia", ktorý má byť komplexným vyjadrením úlohy a činnosti MŽP SR vo vede, vzdelávaní a výchove. Je to vlastne program zameraný na jednu zo spomenutých priorít – na ekologické vedomie. Program je explicitne uvedený aj v Programovom vyhlásení vlády SR. Podstatným prvkom tohto programu je vyjadrenie potrieb rezortu životného prostredia, ako odberateľa, voči vedeckým, ako aj vzdelávacím inštitúciám, vyjadrenie dopytu, ktorý by mal ovplyvniť rozhodovanie týchto inštitúcií v tom, čo učí, koľkých

učíť, ako učiť, aby absolventi boli schopní plniť úlohy potrebné na tvorbu a ochranu životného prostredia. Samozrejme, tým v žiadnom prípade nechceme vystupovať v role riadiaceho prvku (tým je rezort školstva), dopyt je však prirodzeným regulátorom. V niektorých prípadoch chceme však výraznejšie a detailnejšie vyjadriť tento dopyt, napr. na Fakulte ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene, ktorá je prirodzenou špecializovanou záso-bárňou odborníkov pre rezort životného prostredia.

Významným prvkom pri zvyšovaní ekologického vedomia, ktorý budeme realizovať vo vlastnom rezorte v účinnej spolupráci s mimovládnyimi organizáciami, je mimoškolská ekologická výchova. V tejto činnosti sa angažuje najmä SAŽP prostredníctvom stredísk environmentálnej výchovy, ktoré sa v prvej vlne dobudujú v každom krajskom meste, neskôr aj v iných lokalitách. Do tohto procesu chceme výrazne zapojiť aj múzeá – Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva a Slovenské banské múzeum, ako aj ZOO Bojnice, ktoré sú už v pôsobnosti MŽP SR.

Životné prostredie je komplexný systém. Rezort životného prostredia by mal byť silnou základňou s prienikom do ďalších rezortov (hospodárstva, pôdohospodárstva, výstavby a regionálneho rozvoja, zdravotníctva, školstva ...), možno očakávať v tomto smere nejaké zmeny? Nezdá sa Vám, že environmentalisti majú malý priestor?

L. Miklós: Áno, v skutočnosti stav životného prostredia nevytvára rezort životného prostredia, ale rezorty, ktoré majú fyzické výstupy do prostredia, najmä výrobné rezorty, výstavba, doprava, ces-

tovný ruch. Úlohou nášho ministerstva je ich ovplyvnenie, usmernenie a kontrola systémovými nástrojmi (najmä legislatívnymi a ekonomickými), tzv. ekologizácia. To je podstata ochrany životného prostredia. Reálny záujem spoločnosti, a tým aj vnímavosť ostatných rezortov voči životnému prostrediu, sú však v porovnaní s inými problémami nižšie. Je to zapríčinené najmä hektickými politickými udalosťami posledných mesiacov r. 1998, ako aj zdedeným stavom ekonomiky a spoločnosti. Programové vyhlásenie vlády však jednoznačne vyjadruje orientáciu na trvalo udržateľný rozvoj. Verím, že po upokojení situácie sa mi postupne podarí vnímavosť ostatných rezortov voči životnému prostrediu zvýšiť.

Začiatkom decembra 1998 bola podpísaná rámcová dohoda o spolupráci medzi MŽP SR a environmentálnymi mimovládnyimi organizáciami (MVO) v spoločnej snahe o ochranu a zlepšenie životného prostredia. Z toho vyplýva, že do značnej miery

akceptujete aj ich postoje k environmentálnym problémom. Ako si predstavujete riešenie konfliktných plôch, ako sú napr. jadrové elektrárne, VD Gabčíkovo, výstavba diaľnic, zimné olympijské hry 2006 a pod.?

L. Miklós: Vo všetkých spomenutých, ako aj v ďalších podobných otázkach, očakávame od MVO najmä informácie, smelé a slobodné vyjadrenie názorov, samozrejme aj alternatívnych, ale aj konštruktívne návrhy. MŽP SR má však v týchto prípadoch presne vymedzené úlohy, napr. v prípade Mochoviec ako stavebný úrad, v prípade olympiády ako posudzovateľ vplyvov na životné prostredie. Závery a rozhodnutia musí MŽP SR vyjadrovať po prísnom a zákonom stanovenom postupe, podľa možnosti s vylúčením subjektívnych pocitov. Podotýkam, že MŽP SR zatiaľ nedostalo oficiálny materiál ku kandidatúre Vysokých Tatier na olympijské hry 2006, ktorý by bol predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie.

Environmentálna polícia je nový termín, ale v skutočnosti sa zatiaľ i vo svete používa veľmi zriedkavo. Neuvažujete prípadne o jej zavedení u nás?

L. Miklós: V Programovom vyhlásení vlády sme uplatnili zaradenie osobitnej hlavy o environmentálnych zločinoch do Trestného zákonníka. Realizácia tejto idey určite bude vyžadovať opatrenia v rôznych ďalších oblastiach, aj v rámci polície. Viem si však predstaviť aj to – ba dokonca to považujem za veľmi potrebné – aby aj ostatné zložky polície dostali dostatočnú environmentálnu výchovu už aj teraz.

Našich čitateľov by iste zaujímal, čo sa dá zlepšiť hneď a aké sú Vaše predstavy o vývoji kvality životného prostredia na Slovensku?

L. Miklós: To je zložitá otázka a zrejme nebudem vedieť odpovedať konkrétne. Napr. znečistenie ovzdušia sa technicky dá zlepšiť okamžite, napr. zastavením prevádzky teplárne. v skutočnosti však k takémuto opatreniu vedie dlhá cesta – od vypracovania legislatívnych a ekonomických opatrení cez postupné znižovanie produkcie exhalátov počas niekoľkých rokov, alebo zmenou technológie. Opačný príklad: ani okamžité zastavenie vypúšťania znečisťujúcich látok do toku nevráti život do rieky ihneď, niekedy to trvá dlhé roky. Zase iným príkladom možnej zmeny je príprava nových právnych noriem, prípadne nových organizačných opatrení, ktoré budú mať konkrétny vplyv na stav životného prostredia až po dlhšom čase a sprostredkovane. Súhrnom: v životnom prostredí je to tak, že treba

pracovať kontinuálne, s vedomím, že niekedy okamžité opatrenia prinesú úžitok až po dlhom čase, resp. dlhodobo pripravované a postupne zavádzané opatrenia sa prejavia okamžite.

A na záver: Znova by som chcel zdôrazniť, že MŽP SR "nevyrába" životné prostredie, nemá žiaden fyzický vplyv naň, teda ani neovplyvňuje stav životného prostredia priamo. Našou úlohou je predovšetkým zavádzať administratívne, legislatívne a ekonomické opatrenia na obmedzenie a usmernenie fyzických činností ostatných rezortov. Teda skutočné opatrenia, ktoré fyzicky zlepšia stav životného pro-

stredia musia urobiť práve tieto rezorty. Čo sa týka vývoja kvality životného prostredia: som mierny optimista, s tým, že na investície do životného prostredia budeme musieť v najbližšom období zháňať prostriedky v zahraničí, pretože súčasný stav našej ekonomiky veľké možnosti na tento rozvoj neotvára.

***

Želáme Vám, pán minister, aby ste úspešne naplnili naznačené ciele a našli i dobrých sponzorov, ktorí by Vám ich pomohli uskutočniť. Ďakujeme za rozhovor.

**Tatiana Hrnčiarová
Marta Círanová**

Krajinnoekologické plánovanie na prahu 3. tisícročia

Ústav krajinnej ekológie SAV Bratislava, Slovenská ekologická spoločnosť a Rakúsky ústav pre východnú a juhovýchodnú Európu dovoľujú si Vás pozvať na vedeckú konferenciu pri príležitosti životného jubilea prof. RNDr. Milana Ružičku, DrSc. Cieľom konferencie je zhodnotenie súčasného stavu a nových trendov v rozvoji krajinnoekologického výskumu na prahu tretieho tisícročia. Súčasťou konferencie bude panelová diskusia a výstavka ekologických štúdií a projektov venovaných problematike krajinnoekologického plánovania vypracovaných v súčasnosti, ale aj v predchádzajúcom období. Ťažiskové témy konferencie:

- počiatky krajinnoekologickej školy na Slovensku,
- súčasný stav krajinnoekologického výskumu,
- aplikácia krajinnoekologického plánovania v praxi,
- nové trendy v krajinnoekologickom plánovaní.

Konferencia sa uskutoční 10.–11. mája 1999 v Kongresovom centre SAV na Smolenickom zámku. V prípade záujmu kontaktujte sa na adresu: Konferencia LANDEP 99, Ústav krajinnej ekológie SAV, Štefánikova 3, P. O. Box 254, 814 99 Bratislava (e-mail: landep99@uke.savba.sk), alebo možno priamo uhradiť účastnícky poplatok na číslo účtu: 153 036-012/0200 VÚB Bratislava mesto s uvedením mena účastníka. Z konferencie sa plánuje vydať zborník v slovenskom jazyku, ako aj Supplement Ekológia (Bratislava) v anglickom jazyku.

**Zita Izakovičová,
Tatiana Hrnčiarová**

